

**Theologia Scholastica Secundum Viam Et Doctrinam D.
Thomæ Aquinatis, Doctoris Angelici**

In Celebri Archiepiscopali Benedictina Universitate Salisburgensi, methodo
& norma ibidem usitata publicè tradita, & in IV. Tomos digesta ; Qvorvm
Primvs Tractat De Deo Vno Et Trino, Deq[ue] Creatura Angelica ...

Mezger, Paul

Augustæ Vindelicorum, 1695

§. II. Relatio sola non potest esse principium.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73455](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73455)

est pertinere ullo modo ad principium quo productivum in Divinis: ergo principium quo debet salvari in aliquo pure absoluto, antecedens probatur. Si relatio pertineret ad principium productivum, tunc sequeretur, quod fundaretur in se ipsa, nam fundamentum Divinarum relationum est productio & potentia sive principium productivum.

- Verum contra istam opinionem pugnat primò.
7. Quòd idem produceret se ipsum, saltem ut quo; quia absoluta in Divinis identice sunt communia: sed hoc implicat: ergo. Neque placet responsio Arriagæ, dum disput. 45. num. 34. dicit, nullam esse contradictionem, quòd idem producat se ipsum, si aliunde supponatur existens: præterquam enim, quòd ejusmodi productionem tanquam essentialiter superfluum & causativam oppositionis ejusdem ad seipsum melior Philothopia repudiat, per hanc quoque responsionem totum SS. Trinitatis Mysterium, ac distinctio personarum revocari posset in dubium, & Sabellius denudè argumenta. Catholicorum, quibus Divinarum Personarum distinctionem ex oppositione relativa propugnant, facili negotiò posset eludere, si responderet, non obstante productione eandem esse Personam Patris & Filii, sed sub qua ratione est producens, sic appellari Patrem; sub qua ratione verò est producta, sic Filium nuncupari.
8. Contrà est secundò. Quòd absoluta sint omnibus Personis communia. Cur ergo non aequè potentia generativa esset in Filio quàm Patre; adeoque ut Pater Divinus Filius; ita Filius alium quoque Filium generaret, cum ideo possit Spiritum S. spirare, quia eandem habet virtutem spirativam cum Patre.
9. Ad fundamentum hujus sententiæ Resp. Relatio fundaretur in se ipsa, secundum conceptum relationis, nego, secundum rationem inæquata formæ hypostaticæ, concedo, ut enim infra §. 3. dicemus, eadem relatio Divina duplex præstat inæquatum munus, relationis & formæ hypostaticæ, sive subsistentiæ, & ut habet rationem formæ hypostaticæ, præsupponitur sibi ipsi, ut dicenti esse ad, & conceptum inæquatum relationis.

§. II.

Relatio sola non potest esse principium.

10. **A**liorum celebrior doctrina, quam sequitur Alarcon, Veckenus, Bernal, disp. 6. sect. 1. vult, adæquatam principium quo proximum, sive virtutem productivam Divinarum Personarum consistere in sola relatione producentis. Ad cuius probationem utuntur in primis autoritate SS. PP. Athanasii. Dial. 1. de Trinit. ita de Patre æterno loquens: *hypostasi genuit, & mandato condit.* Ambrosii l. 4. de fide. c. 4. dicentis: *generatio paterna proprietatis est, non potentia.* Videtur quoque S. Doctor apertè favere huic sententiæ in 1. dist. 7. q. 1. a. 2. in c. ubi dicit: *Essentia secundum quod est paternitas, est principium hujus actus, qui est generare, non sicut agens, sed sicut quo agitur.* Et rursum ibi dist. 11. q. 1. a. 3. in c. *Generatio non egreditur ab essentia, in quantum essentia, sed in quantum est Paternitas: & si*

ista duo, scilicet essentia & Paternitas differant in Divinis, egrederetur ab utraque generatio, sed a Paternitate immediate (adeoque tanquam principio proximo quo) & ab essentia, sicut a primo principio.

Probant etiam secundò illà universali ratione, quòd sicut idem non potest producere seipsum, ita neque potest esse ratio producendi seipsum. Sed nisi principium proximum constituatur in aliquo relativo, idem erit ratio proxima producendi seipsum; quandoquidem in absolutis perfectioribus est simplicissima identitas: ergo.

Probant tertio. Actus ab omni alterius suppositi actu distinctus, non inest, nisi per principium formale ab omni alterius suppositi principio distinctum; sed generare v. g. convenit soli Patri: ergo convenit per principium soli Patri proprium. Sed hoc non est, nisi proprietatis relativa: ergo.

Sed contrà est primò. Relatio vel esset ratio, & virtus producendi, prout dicit exercitium referendi, & habitudinem ad terminum, vel prout habet rationem formæ hypostaticæ. Non primum, quia sic ratione nostrà est posterior productione, in qua fundatur. Non etiam secundum; quia ut sic est forma quasi individualis personam constituens, non virtutem agendi, ut habet S. Doct. in terminis hie q. 41. a. 1. dicens. *Forma individualis in rebus creatis confert personam generantem, non autem est, qui generans generat: alioquin Socrates generaret Socratem. Unde neque paternitas potest intelligi, ut qui Pater generat, sed ut constitutus Personam generans: alioquin Pater generaret Patrem.* Hec S. Doctor.

Contra est secundò. Quod in productione univoca producens assimilatur sibi terminum non solum in principio remoto, sed etiam proximo, velut ignis assimilatur sibi ignem productum, non solum in forma substantiali ignis, sed etiam in colore, qui est virtus proxima; atqui Persona producta non assimilatur producenti in relatione, sed potius dissimilatur: ergo relatio non est adæquata virtus proxima producendi. Audi rursum S. D. cit. loc. ad 1. *Id, quo generans generat, est commune genito & generanti, & tanto perfectius quanto perfectior fuerit generatio. Unde cum Divina generatio sit perfectissima, id, quo generans generat, est commune genito & generanti, & idem numero, non solum specie, sicut in rebus creatis.*

Ad 1. ab autoritate ductum argumentum Resp. quòd Pater hypostasi gignat, & generatio sit proprietatis paterne, non formaliter, sed connotative, & sic intelligendus esse SS. PP. Autoritati S. D. è sent. lib. petite oppono alias ex summa ipsius modò allegatas autoritates, & communem responsonem Thomistarum, vel quòd S. D. tantum locutus fuerit de paternitate connotative, non autem formaliter. Vel secundò, ut vult Cajetanus, quòd S. D. sententiam in lib. sent. traditam in summa loc. cit. retractaverit.

Ad 2. Respondeo. Inter virtutem productivam, & terminum productum sufficere distinctionem realem inæquatam. Si peras rationem, cur in Divinis sufficiat inæquata distinctio, cum tamen increatis inveniamus adæquatam distinctionem inter virtutem generativam & terminum genitum.

genitum? Respondeo. Id provenire ex illimitatione Divinae productionis, & limitatione generationis creatae. Ex limitatione quippe creatae generationis provenit, quod terminus non producat in identitatem, sed solam similitudinem naturae, eique non eadem numericè, sed specificè natura communicetur. Econtra ex illimitatione & illimitatione Divinae productionis venit, quod terminus non solum in similitudinem sed etiam identitatem naturae producat: eique non tantum specificè, sed numericè eadem natura communicetur. Quo ipso virtus productiva adaequatam distinctionem cum termino producto excludit.

Ad 3. Respondeo, concessâ primâ consequentiâ, negando subsumptum, & dico, tale principium etiam posse esse quid absolutum, non quidem ut absolutum, sed ut appropriatum: ita nimirum, ut proprietates personalis non quidem sit ipsa formalis ratio, & virtus producendi; sit tamen necessaria conditio & complementum ipsius.

Dices: Forma, quae dat esse, dat etiam posse operari, sed Paternitas Patri aeterno dat esse: ergo etiam ipsi dat posse operari. Resp. majorem esse veram de forma, quae dat esse specificum, vel quasi specificum; non autem de forma, quae dat esse substantiae, & quasi individuale. Proprietates vero personales dant esse substantiae relatiuae, & quasi individuale, juxta superius dicta.

§. III.

Principium processionis est forma absoluta per relationem completa.

16. Constat ergo principium quo Divinarum processionum, cum neque in solo absoluto, neque in solo relativo consistere possit, ex utroque tam relativo, quam absoluto debere consurgere. Sed quò modo? An, ut utraque forma tam absoluta, quam respectiva in recto aequaliter importetur: ita, ut forma absoluta sit principium communicativum, relatio productivum, velut placet Dekenii & Alarcon? Sed praepacet negativa; sit proinde.

Conclusio. Principium quo productivum divinarum processionum formaliter consistit. (1.) In forma absoluta, importata in recto. (2.) Quae in obliquo per modum complementi intrinseci relationem connat. (3.) Unde remotum principium quo est Divina natura. (4.) Proximum vero intellectus & voluntas. Ita communis Thomistarum ex S. D. supra cit.

17. Ratio primae partis est: Principium quo id principaliter & in recto importat, in quo producat cum producto assimilatur, sed hoc est forma aliqua absoluta, ut patet: ergo.

18. Eadem ratione in paulò latiore discussum deductâ probatur secunda pars conclusionis. Id solum principaliter & in recto importari potest ex parte principii quo, in quo agens suam primariam intentionem assequitur: primaria quippe intentio operantis fundatur in principiis operandi: sed hanc non assequitur in respectivo: quia intentio operantis saltem univoci non fertur in distinctionem (quamvis ista per modum necessariae condi-

tionis omnem productionem comiretur) sed in assimilationem termini omni possibili modo faciendam. Atqui assimilatio obtinetur per formam absolutam; per respectivam verò solum distinctio. Ergo operans primariam suam intentionem non nisi in aliquo absoluto assequitur.

Confirmatur. Si aequè principaliter relatio, quam forma absoluta importaretur, sequeretur primò, quod inter principium quod, & principium quo non esset distinctio.

Secundò. Quod generatio Verbi Divini non esset adaequatè univoca, quia terminus in principio formali quo, non esset adaequatè similis generanti, quorum utrumque est inconveniens.

Accedit expressa autoritas S. D. hic q. 41. a. 5. dicentis: *Potencia generandi significat in recto naturam Divinam, sed in obliquo relationem.* & Joannis Theologi, qui in Concil. Florent. Sess. 18. ita loquitur: *Principium, quo ipsa Persona generat, est id, quod solum communicabile est:* Sed hoc est quid absolutum.

Pars tertia constat ex S. D. primùm relato, & hac ratione. Natura Divina per analogiam ita se habet in Divinis, uti forma substantialis in creatis: sed in creatis forma substantialis est principium remotum & radicale operationis substantialis, eò quod terminus producenti assimilatur in forma substantiali, & in ea virtus proxima operandi radicetur: ergo similiter ob eandem rationem natura Divina est principium radicale remotum Divinarum processionum.

Quarta pars liquet ex iis, quae supra contra Durandum sunt dicta. Nempe Verbum Divinum & Spiritus S. non procedunt per solam naturam, sed per intellectum & voluntatem; non utique tanquam per principium remotum: nihil enim inter illa & terminos productos intercedit, quam actus ipsi notionales generandi & spirandi: ergo tanquam per principium proximum.

§. IV.

Solvuntur objectiones.

Obijcies primò. Si natura Divina est principium radicale processionum, ex vero dici poterit: *essentia generat:* sed hoc est contra Concil. Lateran. in Cap. firmiter.

Respondeo ex S. D. qui loco supra cit. a. 5. explicat S. Damascenum dicens: *Generatio est opus naturae, non sicut generantis; sed sicut ejus, quo generans generat.* Falsa est igitur sequela, quia generare tanquam actio, ad suppositum, non ad principium pertinet.

Obijcies secundò. Si intellectus & voluntas sunt principia proxima actuum notionalium, sequitur primò, quod intellectus & natura Divina virtualiter distinguantur. Secundò, quod detur in Divinis ratio principii & potentiae in actu primo, ab actu secundo virtualiter intrinsecè distincta, quorum utrumque est contra illa, quae in Tract. de DEO Uno diximus.

Respondeo negando utramque sequelam. Quia ad explicationem praesentis difficultatis sufficit distinctio virtualis extrinseca, & secundum modum concipiendi, nec requiritur intrinseca.